

Toen 4 nog 6 was

Arie Pieters

Toen 4 nog 6 was

Een fotografisch beeld van 's-Gravendeel in de jaren zeventig

Arie Pieters

Schrijver: Arie A. Pieters
Omslagontwerp: Arie A. Pieters
Foto's:
collectie dhr. Aart Pieters † (archief Arie A. Pieters)
collectie dhr. J. Berkman,
collectie dhr. A. Hartman,
collectie dhr. R. Barendregt,
collectie dhr. A. van Bruggen
collectie dhr. J. de Geus
collectie/archief HW Wonen/Historische Ver. 's-Gravendeel
collectie/archief KNSB en NCRV, wikipagina's.
ISBN: 9789463672115
Uitgegeven door: Mijnbestseller.nl
Print: Printforce
Copyright: Arie A. Pieters©

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. De jaren zeventig: Een periode van verandering
3. Een dorp in beeld tijdens de jaren zeventig
4. Nawoord
5. Woord van dank

1. Inleiding

'*De tijd vliegt*'. En als je af en toe even de moeite neemt om pas op de plaats te maken, ga je goed merken dat die uitdrukking er niet voor niets is gekomen. Als we het bijvoorbeeld over geschiedenis en historie hebben zullen weinig mensen denken aan de jaren zeventig van de vorige eeuw. En toch ligt het jaartal 1970 op het moment dat ik dit schrijf (27-8-2018) alweer bijna vijftig jaar achter ons. Een aanzienlijk deel van de sporthelden en ook een flink deel van de bekende artiesten en popsterren uit die periode is ons inmiddels al ontvallen. En er is sinds die tijd uiteraard nog veel meer gebeurd, maar daarover later meer. In 's-Gravendeel bleef ook niet bepaald alles bij het oude in die jaren. En achteraf gelukkig heeft mijn vader, Aart Pieters, die in 1984 overleed, met name in de jaren 1975-1982 heel veel foto's gemaakt van het dorp 's-Gravendeel. Een deel van die opnamen heb ik trouwens in 2011 gebruikt om op facebook destijds de groep 'Historisch 's-Gravendeel' te kunnen starten. In totaal heeft mijn vader in die jaren ergens tussen de 500 en 600 foto's gemaakt van wat er allemaal veranderde aan de bebouwing in en rond het dorp. Gelukkig verkocht ondermeer Boekhandel De Vries nog lange tijd ansichtkaarten, dus die konden in dit boekje deels gebruikt worden als aanvulling op de serie foto's gemaakt door mijn vader. Ook enkele foto's van mijn hand, plus opnamen uit fotoverzamelingen van diverse dorpsgenoten zijn in het boekje opgenomen. Samen geven ze een redelijk compleet beeld van hoe 's-Gravendeel eruit zag in de jaren tussen 1969 en 1981.

Ik wens de lezer veel lees- en vooral kijkplezier.

Arie Pieters

2. De jaren zeventig: Een periode van verandering

Voordat we aan de hand van vele tientallen foto's gaan wandelen door het 's-Gravendeel van de jaren zeventig, staan we kort ook nog even stil bij andere, algemene zaken die speelden in de jaren zeventig. We laten daarbij de politiek, oorlogen en ook rampen even buiten beschouwing, want die waren ook toen al (helaas in overvloed) aanwezig. Denk bijvoorbeeld maar eens aan de verschrikkelijke vliegcrash op Tenerife... Die vond destijds plaats op zondag 27 maart, 1977. Bij een botsing tussen twee vliegtuigen van het type Boeing 747 verloren maar liefst 583 mensen het leven. Deze botsing tussen een toestel van de KLM en Pan Am is tot op heden nog steeds de grootste ramp uit de geschiedenis van de luchtvaart. De 61 overlevenden van die ramp bevonden zich aan boord van het Amerikaanse toestel.

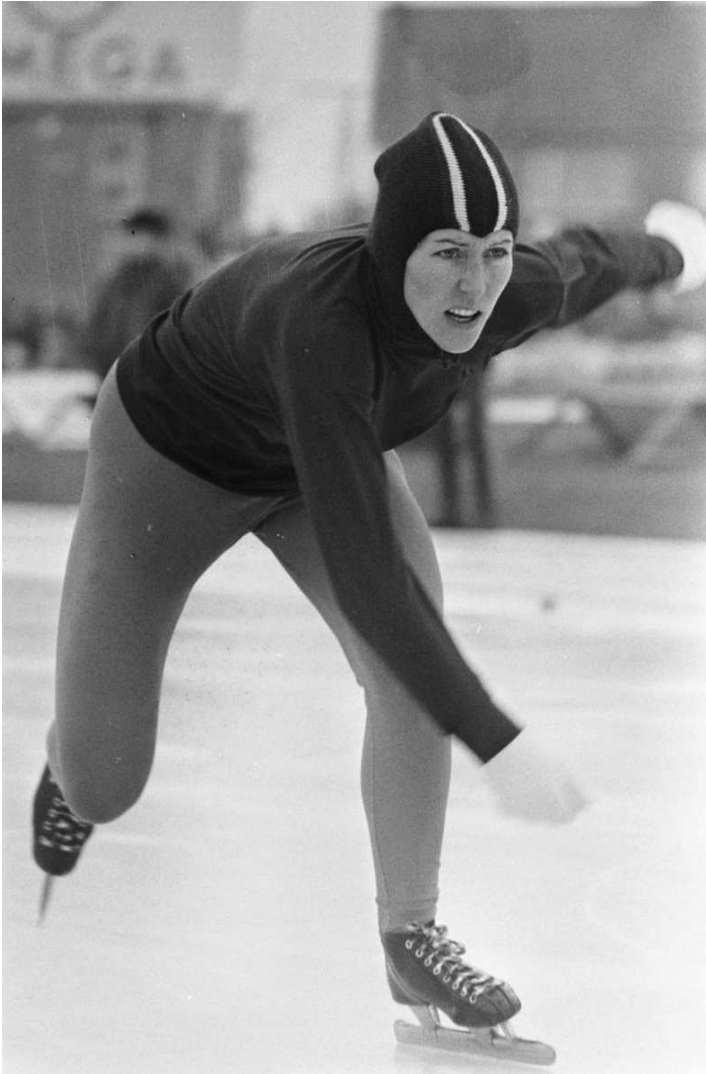
Voor Nederland waren de jaren zeventig de periode waarin wij als sportland steeds meer naam maakten. Einde jaren zestig had 'onze' Puttershoekse Kees Verkerk ons land weer op de schaatskaart gezet met zijn internationale successen, maar rond 1970 begon Ard Schenk de macht over te nemen van Kees en van de Noor Fred Anton Maier. Als hij niet was gevallen op de 500 meter, had hij tijdens de Olympische spelen van 1972, in het Japanse Sapporo mogelijk zelfs viermaal goud kunnen winnen. Maar het werden uiteindelijk drie gouden medailles: Op de 10.000 meter, de 5000 meter en de 1500 meter. (Er was in die tijd geen ploegenachtervolging bij het schaatsen.) Ook werd Ard Schenk driemaal wereldkampioen allround. Het schaats-tijdperk tussen 1964 en 1975 ging in ons land de geschiedenis in als het 'Ard en Keessie tijdperk'.

*Ard Schenk (links) en Kees Verkerk samen op het podium, zoals in de jaren tussen 1965 en 1975 zo vaak het geval was. In de jaren zestig was Kees vaak de beste, later nam Ard het spreekwoordelijke stokje over en stond hij dikwijls op het hoogste schavot. (Afb. Archief KNSB/Wikipedia.org.)

Ook bij de dames kwamen er aan het einde van de jaren zestig steeds meer successen bij het langebaanschaatsen. En begin jaren zeventig zouden Stien Kaiser en met name Atje Keulen-Deelstra ook daar voor veel overwinningen zorgen. Bij de all-roundkampioenschappen groeide Atje Keulen-Deelstra in de jaren zeventig uit tot één van de allerbesten. Uiteindelijk werd zij in de eerste helft van de jaren zeventig viermaal wereldkampioen. Atje overleed helaas in al 2013.

*Atje Keulen-Deelstra in volle actie. (Afb. Wikipedia.org.)

En ook voor wat betreft het voetbal waren de jaren zeventig voor ons land ongekend succesvolle jaren. Nederland groeide dankzij AJAX en Feyenoord en het geweldige Nederlandse elftal van 1974 uit tot een voetbalgrootmacht. En in het kielzog van AJAX en Feyenoord groeiden in die jaren ook PSV en FC Twente uit tot zeer geduchte tegenstanders, waar veel buitenlandse clubs bang voor waren. Zowel PSV als FC Twente haalden in de jaren zeventig de finale van de UEFA-cup: PSV won, FC Twente verloor de finale. Daarvoor had eerder Feyenoord al als eerste Nederlandse club de UEFA-cup gewonnen. Net zoals Feyenoord ook al als eerste Nederlandse club de Europacup 1 wist te winnen. Na die eerste Europacup 1 winst volgde de periode waarin AJAX, aan de hand van het fenomeen Johan Crujff de macht in 'voetballand' overnam. AJAX won na Feyenoord zelfs driemaal achter elkaar de Europacup 1.

Ook in diverse andere sporten waren er steeds meer successen te noteren. Maar laten we ons wat dat betreft beperken tot het wielrennen. Nadat Jan Janssen einde jaren zestig als de eerste Nederlander de Tour de France wist te winnen, kwam in de jaren zeventig een gouden generatie op. De namen? Wat dacht u van: Joop Zoetemelk, Hennie Kuiper, Henk Lubberding, Gerrie Kneteman en uiteraard Jan Raas. Deze laatste zou uitgroeien tot de meest succesvolle, 'klassieke' Nederlandse wielrenner ooit en begin jaren tachtig zou Joop Zoetemelk (na veel tweede plaatsen in de jaren zeventig) als tweede Nederlander de Tour de France winnen. Legendarisch werd een uitspraak die hij meer dan eens deed tijdens de Tour, als een verslaggever hem weer eens vroeg naar zijn kansen op de eindoverwinning: **'Parijs is nog ver'**. Joop werd overigens in de herfst van zijn loopbaan, als 38-jarige (!) ook nog wereldkampioen.

In de jaren zeventig werd Nederland niet alleen een sportland, ook het straatbeeld zou in een rap tempo gaan veranderen... Kon je halverwege de jaren zestig nog door straten lopen, zeker in de dorpen op het platteland, waar je slechts enkele auto's zag staan, tien jaar later was dat beeld radicaal veranderd. Steeds meer auto's bevolkten toen de straten, Volkswagen, Opel en Ford voorop. En in diezelfde periode verdwenen veel van de vroegere, zogenaamde 'legerdump' vrachtwagens (de bekende GMC's), die veel werk hadden verricht tijdens de jaren van de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog, ook letterlijk uit beeld. Nieuwe trucks van merken als o.a. Mercedes, Hanomag-Henschel, Bedford, M.A.N., Scania en 'ons eigen' DAF hadden hun plaats ingenomen.

*De Hiesveldstraat. Een ansichtkaart uit het midden van de jaren zestig (1963/1965): Slechts één auto in de straat toen... Deze huurwoningen zijn overigens inmiddels gesloopt.

De TV/televisie (of beeldbuis, zoals we hem toen soms ook nog noemden) zou in bijna elk huishouden in Nederland een prominente plek krijgen in de huiskamer. En we konden begin jaren zeventig vaak al vier of vijf zenders ontvangen! (Hier in de regio waren dat Nederland 1 en 2, één Belgische zender en twee Duitse.) Het lijkt nu, in het digitale tijdperk niets meer voor te stellen, maar toen was het al een hele vooruitgang ten opzichte van bijvoorbeeld 1966 of 1967.

*'Swiebertje', gespeeld door Joop Doderer (rechts), bleef ook in de jaren zeventig onverminderd populair als bekendste zwerver van Nederland. De kinderserie werd uitgezonden door de NCRV. (Afb. Archief NCRV-gids/Wikipedia.org.) Naast Joop Doderer zien hier natuurlijk veldwachter Bromsnor (Lou Geels) en Saartje (Riek Schagen).

'*Voor de Vuist Weg*' van Willem Duys en '*Eén van de Acht*' met Mies Bouwman waren onvergetelijke programma's, waar in de jaren zeventig miljoenen mensen naar keken. '*Swiebertje*' was uiteraard al populair in de jaren zestig, maar deze sympathieke zwerver (gespeeld door Joop Doderer), zou dit blijven tot het einde van de serie in 1975. In april 1975 werd de alleraatste aflevering van '*Swiebertje*' uitgezonden. 'Swieb', zoals Malle Pietje, één van de andere hoofdpersonen in de serie, gespeeld door Piet Ekel, Swiebertje vaak aansprak vertrok toen naar het verre Canada. Inmiddels zijn ze allemaal overleden: Willem Duys, Joop Doderer, Mies Bouwman en Piet Ekel...

In de jaren zeventig konden we op TV ook kennismaken met steeds meer spelprogramma's. Eén van de bekendste en ook meest succesvolle was de *Berend Boudewijn Kwis*. Naast de presentator Berend Boudewijn kent iedereen waarschijnlijk ook de naam van Pierre van Ostade nog wel. Hij was feitelijk 'de stem achter de schermen' en kondigde altijd de prijzen aan die de deelnemers konden winnen. Het programma '*Twee voor Twaalf*', wat wij ook nu nog op TV kunnen zien, is één van de weinige spelprogramma's uit die tijd dat ook nu nog loopt. (Joop Koopman was tussen 1971 en 1981 de eerste presentator van '*Twee voor Twaalf*'.) In de tweede helft van jaren zeventig groeide het aantal tv-kanalen dat we konden ontvangen en ook waren er veel meer series op de televisie. Daar waren heel wat politie- en detectiveseries bij: We hadden toen al '*Columbo*' en '*Mannix*', maar nu volgden '*Cannon*', '*McCloud*' en uiteraard ook de legendarische '*Kojak*'. Maar echt spraakmakend was toen '*Starsky and Hutch*' met meer achtervolgingen en meer gevechtsscenes. En de jeugd zat in die jaren gekluiserd aan 'de buis' als de Nederlandse serie '*Q en Q*' voorbij kwam. Einde jaren "70 volgde een film, een ingekorte versie van de serie.